

KHAI THÁC TIỀM NĂNG DU LỊCH THỂ THAO BÌNH ĐỊNH TRONG BỐI CẢNH MỞ RỘNG KHÔNG GIAN PHÁT TRIỂN: CÁCH TIẾP CẬN DỰA TRÊN LỢI THẾ ĐỊA LÝ NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI

LEVERAGING THE POTENTIAL OF SPORT TOURISM IN BINH DINH IN THE CONTEXT OF SPATIAL EXPANSION: A GEOGRAPHY-BASED APPROACH TO SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Trần Lê Cung Định

Trường Đại học Ngoại ngữ - Tin học Thành phố Hồ Chí Minh (HUFLIT)

Received: 02/6/2026; Accepted: 12/6/2026; Published: 22/6/2026

Tóm tắt: Du lịch thể thao được xem là một động lực quan trọng trong phát triển kinh tế – xã hội và nâng cao năng lực cạnh tranh của điểm đến. Bình Định có nhiều lợi thế về tự nhiên bao gồm hệ thống bờ biển dài, cảnh quan đa dạng và kết nối vùng thuận lợi. Nghiên cứu này nhằm phân tích tiềm năng phát triển du lịch thể thao tại khu vực Bình Định dựa trên cách tiếp cận lợi thế địa lý, thông qua tổng hợp và phân tích tài liệu thứ cấp. Kết quả cho thấy rằng tài nguyên thiên nhiên, cơ sở hạ tầng, sự kiện thể thao và yếu tố văn hóa là các thành phần quan trọng ảnh hưởng đến phát triển du lịch thể thao tại Bình Định. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất mô hình phát triển theo hướng tích hợp giữa biển, cao nguyên và văn hóa; từ đó, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế – xã hội theo hướng bền vững.

Từ khóa: du lịch thể thao, Bình Định, lợi thế địa lý, du lịch văn hóa, phát triển du lịch bền vững.

Abstract: Sport tourism is increasingly recognized as a key driver of socio-economic development and an important factor in enhancing destination competitiveness. Binh Dinh possesses significant natural advantages, particularly its extensive coastline, diverse landscapes, and strong regional connectivity. This study aims to analyze the potential for sport tourism development in Binh Dinh from a geography-based perspective, using a qualitative approach through the synthesis and analysis of secondary data. The findings indicate that natural resources, infrastructure, sport events, and cultural factors are the key determinants influencing sport tourism development. Based on these findings, the study proposes an integrated development model linking coastal, highland, and cultural elements, thereby contributing to sustainable socio-economic growth.

Keywords: sport tourism, Binh Dinh, geographical advantage, cultural tourism, sustainable development

1. Giới thiệu

Du lịch thể thao đóng một vai trò quan trọng trong sự phát triển kinh tế - xã hội bao gồm gia tăng GDP, cung cấp việc làm cũng như nâng cao hình ảnh của một điểm đến. Theo Tổ chức Du lịch Thế giới (UNTO), loại hình du lịch này chiếm khoảng 10% tổng chi tiêu du lịch toàn cầu và ước tính sẽ đạt quy mô 2.776,7 tỷ USD vào năm 2033. Nhiều nghiên cứu cho rằng du lịch thể thao có hiệu ứng lan tỏa giúp thu hút đầu tư, xây dựng cơ sở hạ tầng và khuyến khích du lịch (Morfoulaki et al., 2023; Ritchie, Chien & Shipway, 2020; Pappalepore & Duigna, 2016). Các cuộc thi, sự kiện thể thao cũng đóng góp đáng kể vào việc tăng cường khả năng cạnh tranh của các địa điểm đăng cai tổ chức (Ratkowski & Ratkowska, 2018). Xu hướng hiện nay cũng nhấn mạnh sự tích hợp giữa du lịch thể thao với các yếu tố văn hóa, công nghệ và giáo dục nhằm tạo ra trải nghiệm du lịch đa dạng và bền vững.

Mục tiêu chính của nghiên cứu này nhằm phân tích các yếu tố ảnh hưởng, xây dựng cách tiếp cận dựa trên lợi thế địa lý và đề xuất khung phát triển cùng các giải pháp phù hợp nhằm đẩy mạnh sự phát triển

của du lịch thể thao của Bình Định. Kết quả nghiên cứu được kỳ vọng cả về lý thuyết và thực tiễn để thúc đẩy sự phát triển của du lịch thể thao ở Bình Định nói riêng và các điểm đến du lịch mới nói chung.

2. Cơ sở lý thuyết, khung phân tích và phương pháp nghiên cứu

2.1. Cơ sở lý thuyết

2.1.1. Khái niệm và phân loại du lịch thể thao

Du lịch thể thao có những tác động đa chiều đến kinh tế và xã hội tại các điểm đến, bởi nó là giao thoa của hai lĩnh vực rất quan trọng bao gồm ngành công nghiệp thể thao và du lịch. Khái niệm Du lịch thể thao được phát triển theo nhiều hướng tiếp cận khác nhau từ các nghiên cứu trước đây nhưng có sự bổ sung lẫn nhau về phạm vi và bản chất của định nghĩa.

Trong bài nghiên cứu của mình, Hall (1992) nhấn mạnh đến việc du khách rời nơi cư trú của mình để tham gia hoặc xem các hoạt động thể thao chủ yếu vì mục đích phi thương mại, đồng thời gắn với nhu cầu sức khỏe, giải trí và phiêu lưu. Standeven và Deknop (1999) bổ sung thêm góc nhìn của các sự kiện và hoạt động thể thao. Tổ chức Du lịch thế giới (UN Tourism) định nghĩa du lịch thể thao được hiểu là một hình thức

du lịch trong đó cá nhân thực hiện hành trình ra khỏi nơi cư trú nhằm trải nghiệm các hoạt động liên quan đến thể thao, với vai trò có thể là người xem hoặc người tham gia trực tiếp. Các hoạt động này thường diễn ra trong cả bối cảnh thương mại lẫn phi thương mại.

Từ các cách tiếp cận đa dạng trên, du lịch thể thao có thể được hiểu là hình thức di chuyển tạm thời ra khỏi nơi cư trú thường xuyên nhằm tham gia, quan sát hoặc trải nghiệm các hoạt động thể thao, diễn ra dưới nhiều hình thức tổ chức khác nhau và phục vụ cả mục đích thương mại lẫn phi thương mại.

2.1.2. Vai trò của du lịch thể thao

Du lịch thể thao là một lĩnh vực năng động, mang lại nhiều cơ hội phát triển cho các điểm đến và cộng đồng địa phương. Từ góc độ kinh tế, du lịch thể thao đóng góp đáng kể vào tăng trưởng thông qua chi tiêu của du khách, đầu tư vào cơ sở hạ tầng và kích thích phát triển các ngành dịch vụ liên quan như lưu trú, vận tải và ẩm thực (Moradi và cộng sự, 2023; Andereck và cộng sự, 2005). Loại hình du lịch này cũng tạo ra các cơ hội việc làm mới cho người dân địa phương (Incera và Fernández, 2015; Diedrich và García-Buades, 2009) tạo ra một nguồn thu nhập quan trọng cũng như tạo ra các cơ hội kinh doanh tại địa phương (McDowall và Choi, 2010), từ đó nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân (Xu và cộng sự, 2016). Từ góc độ xã hội, loại hình du lịch này đóng góp lớn vào việc tăng cường giao lưu văn hóa, nâng cao chất lượng cuộc sống và tạo cơ hội việc làm cho cộng đồng địa phương (Boroujerdi và cộng sự, 2023).

2.1.3. Các yếu tố ảnh hưởng đến phát triển du lịch thể thao

Các nghiên cứu trước đây cho thấy phát triển du lịch thể thao là kết quả của sự tương tác giữa nhiều yếu tố, trong đó có thể khái quát thành bốn nhóm chính. Thứ nhất, tài nguyên tự nhiên và điều kiện địa lý được xem là nền tảng cốt lõi cho phát triển du lịch thể thao, đặc biệt đối với các loại hình thể thao ngoài trời như thể thao biển, leo núi hoặc trekking (Rahmafritra và cộng sự, 2017). Thứ hai, cơ sở hạ tầng đóng vai trò quan trọng trong việc đảm bảo khả năng tiếp cận và chất lượng trải nghiệm của du khách (Toyirova & Toyirov, 2026; Chersulich Tomino, Perić và Wise, 2020). Thứ ba, các sự kiện thể thao được xem là động lực cầu quan trọng, góp phần thu hút du khách, kéo dài thời gian lưu trú và nâng cao hình ảnh điểm đến (Tsekouropoulos và cộng sự, 2022; Jurišić Mustapić và Marušić, 2023). Thứ tư, yếu tố quản lý, chính sách và chiến lược phát triển đóng vai trò điều phối, tạo môi trường thuận lợi cho đầu tư và phát triển bền vững (Lei, L., Jaafar, M., & Yongxia, W, 2025;

Rangkuti YA, Bangun AK và cộng sự, 2025).

2.1.4. Vai trò của lợi thế địa lý trong phát triển du lịch thể thao

Vị trí địa lý bao gồm địa hình, khí hậu, cảnh quan và khả năng kết nối, đóng vai trò cốt lõi trong việc xác định loại hình du lịch thể thao có thể phát triển cũng như mức độ hấp dẫn của điểm đến (Mandić và cộng sự, 2018; Tai, 2024). Các yếu tố này tạo nên lợi thế tự nhiên cho các hoạt động thể thao ngoài trời như marathon, thể thao biển, leo núi hay đạp xe, đồng thời góp phần hình thành trải nghiệm độc đáo cho du khách.

Ngoài ra, các nghiên cứu về điểm đến mới nổi cho thấy rằng những khu vực sở hữu tài nguyên đa dạng, chưa bị khai thác quá mức và có khả năng kết nối thuận lợi thường có lợi thế cạnh tranh cao trong phát triển du lịch thể thao. Tuy nhiên, để chuyển hóa lợi thế này thành giá trị kinh tế thực tế, cần có sự kết hợp đồng bộ giữa tài nguyên, hạ tầng, sự kiện và chiến lược phát triển (Bazzanella và cộng sự, 2023) nhằm tránh các tác động tiêu cực đến môi trường và cộng đồng (Rangkuti và cộng sự, 2025).

2.1.5. Xu hướng phát triển du lịch thể thao hiện nay

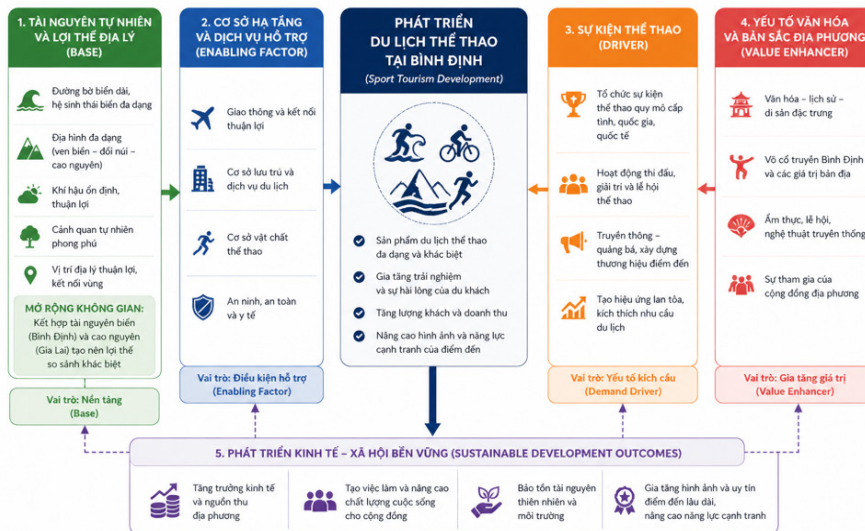
Trong bối cảnh toàn cầu hóa và sự thay đổi hành vi du lịch, du lịch thể thao đang chứng kiến những xu hướng phát triển rõ nét theo hướng trải nghiệm, bền vững và tích hợp đa giá trị. Trước hết, xu hướng cá nhân hóa trải nghiệm ngày càng trở nên phổ biến, khi du khách không chỉ tham gia các hoạt động thể thao mà còn tìm kiếm những trải nghiệm mang tính cá nhân, gắn với sở thích và phong cách sống riêng (Mandić và cộng sự, 2018). Bên cạnh đó, sự tích hợp giữa du lịch thể thao và văn hóa địa phương được xem là hướng đi chiến lược nhằm tạo ra sản phẩm khác biệt, nâng cao giá trị trải nghiệm và kéo dài thời gian lưu trú của du khách (Rangkuti và cộng sự, 2025). Ngoài ra, xu hướng ứng dụng công nghệ và truyền thông số đang góp phần thay đổi cách thức quảng bá và tiêu dùng du lịch thể thao, trong đó mạng xã hội đóng vai trò quan trọng trong việc thu hút cộng đồng người hâm mộ và thúc đẩy chi tiêu tại điểm đến (Neirotti, 2022).

2.2. Khung phân tích phát triển du lịch thể thao dựa trên lợi thế địa lý

Mặc dù các nghiên cứu trước đã xác định vai trò của tài nguyên, hạ tầng và sự kiện trong phát triển du lịch thể thao, phần lớn các nghiên cứu vẫn tiếp cận các yếu tố này một cách riêng lẻ. Trong khi đó, trong bối cảnh các điểm đến mới nổi, đặc biệt là không gian liên vùng như Bình Định – Gia Lai, việc phát triển du lịch thể thao đòi hỏi một cách tiếp cận tích hợp hơn. Trên cơ sở đó, nghiên cứu này đề xuất

một khung phân tích được xây dựng theo hướng tiếp cận hệ thống, trong đó các yếu tố được phân thành bốn nhóm chính, có mối quan hệ tương tác chặt chẽ. Khung phân tích đề xuất được thể hiện trong Hình 1 dưới đây.

KHUNG PHÂN TÍCH ĐỀ XUẤT PHÁT TRIỂN DU LỊCH THỂ THAO TẠI BÌNH ĐỊNH TRONG BỐI CẢNH MỞ RỘNG KHÔNG GIAN (BÌNH ĐỊNH – GIA LAI)

Hình 1. Khung phân tích phát triển du lịch thể thao tại Bình Định trong bối cảnh mở rộng không gian – Đề xuất bởi tác giả

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu sử dụng phương pháp định tính thông qua tổng hợp và phân tích tài liệu thứ cấp. Dữ liệu được thu thập từ các công trình nghiên cứu khoa học trên và các tài liệu liên quan đến du lịch thể thao nhằm xác định các yếu tố chính ảnh hưởng đến phát triển du lịch thể thao và xây dựng khung phân tích dựa trên lợi thế địa lý.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Tiềm năng phát triển du lịch thể thao tại Bình Định trong bối cảnh mở rộng

Kết quả phân tích cho thấy tiềm năng phát triển du lịch thể thao tại Bình Định không chỉ đến từ các yếu tố nội tại của địa phương mà còn được gia tăng đáng kể trong bối cảnh mở rộng không gian phát triển với khu vực Gia Lai. Trước hết, Bình Định sở hữu hệ thống tài nguyên ven biển với đường bờ biển dài, cảnh quan tự nhiên hấp dẫn và điều kiện khí hậu thuận lợi, tạo nền tảng quan trọng cho phát triển các loại hình thể thao biển.

Trong khi đó, khu vực Gia Lai lại nổi bật với hệ sinh thái du lịch sinh thái văn hóa đặc trưng của Tây Nguyên, bao gồm các điểm đến như Biển Hồ, núi lửa Chư Đăng Ya, Vườn quốc gia Kon Ka Kinh (vườn di sản ASEAN) và Không gian văn hóa cồng chiêng Tây Nguyên, di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại. Những yếu tố này không chỉ mang giá trị cảnh quan mà còn tạo điều kiện thuận lợi để phát triển

các hoạt động du lịch thể thao gắn với thiên nhiên và văn hóa.

Đáng chú ý, các khảo sát thực tế cho thấy Gia Lai đã có những bước tiếp cận ban đầu trong việc phát triển du lịch thể thao mạo hiểm. Tại núi lửa

Chư Đăng Ya, hoạt động khảo sát địa hình đã chứng minh tiềm năng khai thác khi điều kiện địa hình và khí hậu cho phép thực hiện các chuyến bay an toàn với tầm nhìn cảnh quan rộng mở. Tương tự, các tuyến trekking tại Khu bảo tồn thiên nhiên Kon Chư Răng hay chinh phục đỉnh Chư Năm đã hình thành và dần được điều chỉnh để phù hợp với nhiều nhóm khách, từ người có kinh nghiệm đến du khách phổ thông.

Ngoài ra, các hoạt động thể thao nhẹ như chèo SUP trên các mặt nước tự nhiên cũng bắt đầu xuất hiện và

thu hút nhóm khách trẻ, mặc dù quy mô khai thác còn hạn chế. Điều này cho thấy khu vực Gia Lai không chỉ có tiềm năng về tài nguyên mà còn đang hình thành những sản phẩm du lịch thể thao bước đầu.

Sự kết hợp giữa lợi thế biển của Bình Định và tài nguyên sinh thái cao nguyên của Gia Lai tạo ra một cấu trúc không gian phát triển đặc biệt, cho phép hình thành các chuỗi sản phẩm du lịch thể thao liên vùng. Đây là cơ sở quan trọng để phát triển các sản phẩm đa dạng, kéo dài thời gian lưu trú và gia tăng giá trị trải nghiệm của du khách.

3.2. Các loại hình du lịch thể thao phù hợp với không gian Bình Định

Trên cơ sở đặc điểm tài nguyên của hai khu vực, có thể xác định một số nhóm sản phẩm du lịch thể thao có khả năng phát triển rõ nét.

Thứ nhất, du lịch thể thao biển tiếp tục đóng vai trò chủ đạo tại Bình Định với các hoạt động như lướt sóng, chèo SUP, kayak, lặn biển và các môn thể thao bãi biển. Nhóm sản phẩm này có lợi thế về tính phổ biến, khả năng tiếp cận cao và phù hợp với thị trường khách quốc tế.

Thứ hai, du lịch thể thao mạo hiểm và sinh thái được xem là điểm bổ sung quan trọng. Các hoạt động như địa hình tại Chư Đăng Ya, trekking xuyên rừng tại Kon Chư Răng hay leo núi tại khu vực Chư Năm có thể tạo ra các trải nghiệm có tính thử thách và khác biệt cao. Đặc biệt, sự kết hợp giữa yếu tố cảnh quan

núi lửa, rừng nguyên sinh và văn hóa bản địa mang lại giá trị trải nghiệm độc đáo mà khó có thể thay thế.

Thứ ba, du lịch sự kiện thể thao có thể được phát triển trên nền tảng cảnh quan đa dạng của cả hai khu vực. Các giải chạy marathon ven biển kết hợp đường đèo, trail running tại khu vực cao nguyên hay các giải đua xe đạp liên vùng có thể tận dụng lợi thế địa hình để tạo ra những sản phẩm mang tính cạnh tranh cao.

Thứ tư, du lịch thể thao gắn với văn hóa là một hướng đi giàu tiềm năng, đặc biệt khi kết hợp giữa võ cổ truyền Bình Định và không gian văn hóa công viên Tây Nguyên. Sự kết hợp này không chỉ tạo ra sản phẩm mang tính trải nghiệm mà còn góp phần nâng cao giá trị văn hóa và bản sắc của điểm đến.

3.3. Vai trò của cơ sở hạ tầng, sự kiện và yếu tố văn hóa trong phát triển du lịch thể thao liên vùng

Mặc dù tiềm năng tài nguyên là rất rõ ràng, kết quả phân tích cho thấy các yếu tố hỗ trợ như cơ sở hạ tầng, sự kiện và tổ chức sản phẩm vẫn là những điểm nghẽn chính trong phát triển du lịch thể thao tại cả hai khu vực. Tại Bình Định, hạ tầng du lịch nói chung đã có sự phát triển nhất định, tuy nhiên hạ tầng phục vụ chuyên biệt cho các hoạt động thể thao vẫn còn thiếu. Trong khi đó, tại Gia Lai, các sản phẩm du lịch thể thao phần lớn vẫn đang ở giai đoạn thử nghiệm hoặc khai thác nhỏ lẻ. Ví dụ, dù hoạt động du lượn tại Chư Đăng Ya đã được khảo sát từ năm 2018 và đánh giá có tiềm năng cao, nhưng đến nay vẫn chưa được triển khai thành sản phẩm du lịch chính thức.

Tương tự, các tuyến trekking hay hoạt động chèo SUP tuy đã thu hút một lượng khách nhất định, nhưng vẫn thiếu sự tham gia của các doanh nghiệp lớn cũng như thiếu hệ thống dịch vụ hỗ trợ chuyên nghiệp. Điều này cho thấy khoảng cách giữa tiềm năng và khả năng thương mại hóa sản phẩm vẫn còn khá lớn.

3.4. Thảo luận: Hướng tiếp cận phát triển du lịch thể thao theo mô hình tích hợp liên vùng

Những kết quả trên cho thấy rằng lợi thế lớn nhất của khu vực Bình Định – Gia Lai không nằm ở từng yếu tố riêng lẻ, mà ở khả năng kết hợp các nguồn lực khác nhau trong một không gian phát triển thống nhất. Điều này phù hợp với cách tiếp cận phát triển du lịch thể thao theo mô hình tích hợp, trong đó tài nguyên tự nhiên, hạ tầng, sự kiện và văn hóa cần được liên kết chặt chẽ.

Thực tế cho thấy cả hai khu vực đều đang tồn tại tình trạng phát triển phân tán, thiếu sự phối hợp và chưa có chiến lược chung. Bình Định có lợi thế về biển và hạ tầng du lịch, trong khi Gia Lai có thể mạnh về sinh thái và trải nghiệm mạo hiểm. Tuy nhiên, nếu không có sự liên kết, các lợi thế này sẽ chỉ dừng lại ở mức tiềm năng riêng lẻ.

Do đó, nghiên cứu đề xuất cách tiếp cận phát

triển du lịch thể thao theo mô hình tích hợp liên vùng “biển – cao nguyên – văn hóa”. Trong mô hình này, Bình Định đóng vai trò trung tâm dịch vụ và điểm đón khách, trong khi Gia Lai đóng vai trò cung cấp các trải nghiệm sinh thái và mạo hiểm. Sự kết hợp này cho phép hình thành các tuyến du lịch thể thao đa dạng, kéo dài hành trình và gia tăng chi tiêu của du khách.

Tóm lại, trong bối cảnh cạnh tranh ngày càng gia tăng giữa các điểm đến, việc phát triển du lịch thể thao tại Bình Định cần vượt ra khỏi phạm vi địa phương đơn lẻ, hướng tới cách tiếp cận liên vùng và tích hợp. Đây không chỉ là giải pháp khai thác hiệu quả lợi thế địa lý mà còn là điều kiện cần thiết để chuyển hóa tiềm năng thành giá trị kinh tế – xã hội bền vững.

4. Kết luận

Nghiên cứu đã làm rõ rằng du lịch thể thao là một hướng phát triển tiềm năng đối với khu vực Bình Định trong bối cảnh mở rộng không gian phát triển với Gia Lai. Sự kết hợp giữa tài nguyên biển và hệ sinh thái cao nguyên đã tạo ra một cấu trúc không gian du lịch đặc thù, cho phép phát triển đa dạng các loại hình du lịch thể thao. Kết quả phân tích cho thấy tài nguyên tự nhiên, cơ sở hạ tầng, sự kiện thể thao và yếu tố văn hóa là các thành phần cốt lõi trong phát triển du lịch thể thao. Tuy nhiên, sự thiếu liên kết giữa các yếu tố này đã làm hạn chế khả năng chuyển hóa tiềm năng thành giá trị thực tế. Đóng góp quan trọng của nghiên cứu nằm ở việc đề xuất cách tiếp cận tích hợp dựa trên lợi thế địa lý, trong đó phát triển du lịch thể thao cần được nhìn nhận như một hệ thống liên kết giữa tài nguyên, hạ tầng, sự kiện và văn hóa.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Allied Market Research (2021). *Sports Tourism Market (2021-2030)*. Retrieved from <https://www.alliedmarketresearch.com/sports-tourism-market-A13076>
- [2]. Chersulich Tomino, A., Perić, M., & Wise, N. (2020). Assessing and considering the wider impacts of sport-tourism events: A research agenda review of sustainability and strategic planning elements. *Sustainability*, 12(11), 4473.
- [3]. Toyirova, H., & Toyirov, P. (2026). Sustainable energy transitions in sports tourism: bridging infrastructure investment and event legacy planning. *Frontiers in Sports and Active Living*, 8, 1794795.
- [4]. UNWTO. (2023). *Global Report on Sport Tourism*. Madrid: World Tourism Organization.
- [5]. Yin, L., Gu, Q., Gao, X., Tai, P., & Cao, L. (2025). Evaluating rural sports tourism competitiveness: A framework applied to Shandong province. *PLoS One*, 20(6), e0323868.